

Հանրակրթական «Ես և իմ հայրենիքը» և «Ես, իմ հայրենիքն ու աշխարհը» դասընթացների ուսումնառության հայեցակարգ, առարկայական ծրագրեր

Երևան 2020

Հանրակրթական «Ես և իմ հայրենիքը» և «Ես, իմ հայրենիքն ու աշխարհը» դասընթացների ուսումնառության հայեցակարգ, առարկայական ծրագրեր

(նախագիծ)

1. Դասընթացի նպատակը.

Ձևավորել ազգային ու համամարդկային արժեքներ կրող ազատ, գիտակից ու պատասխանատու անհատ և քաղաքացի՝ ունակ գնահատելու անհատ - հասարակություն փոխազդեցությունները և փոխակերպումները պատմական տարբեր շրջափուլերում:

Հիմնական դպրոց վերջնարդյունքներ

- հասկանա պատմական իրադարձությունները, երևույթները, փաստերը, դրանց փոխկապակցվածությունն ու պատճառահետևանքային կապերը ներկայացնի հայկական քաղաքակրթության ձևավորման և զարգացման ընթացքը, ձեռքբերումները
- Ցույց տա Հայաստանի և հայ ժողովրդի պատմամշակութային ժառանգության տեղը և դերը համաշխարհային քաղաքակրթության մեջ
- Ջարգացնի քննադատական մտածողությունը, հետազոտելու, աղբյուրների հետ աշխատելու, հաղորդակցվելու, վերլուծելու, գնահատելու, հարցադրումներ կատարելու, լսելու, քննարկելու, բանավիճելու, սեփական տեսակետներն ու դիրքորոշումները հիմնավորելու, կշռադատված որոշումներ կայացնելու կարողություններն ու հմտությունները:
- Ծանոթանա մարդկության պատմության ընթացքում տեղ գտած փոփոխությունները
- Հասկանա դրանց իրականացման գործում մարդու և շրջակա միջավայրի փոխազդեցությունը
- Ծանոթանա մշակութային բազմազանությանը
- Հասկանա անհատ, հասարակություն և միջավայրի փոխազդեցություն փոխկապակցվածությունը:
- Գործի որպես պատասխանատու քաղաքացի

2. «Ես և իմ հայրենիքը» առարկայի, դասընթացի ընդհանուր բնութագիրը

Ա. Դասընթացի արդիականությունը

«Ես և իմ հայրենիքը» և «Ես, իմ հայրենիքն ու աշխարհը» դասընթացները նպաստում են համակողմանի և ակտիվ քաղաքացու և անհատի ձևավորմանը, որն էլ իր գործունեությամբ նպաստելու է հայ և համաշխարհային հասարակության զարգացմանը և վերափոխմանը: Սանը աշխարհանաչողությունը սկսելու է իրենից, իր հայրենիքից, հետո նոր ուսումնասիրելու է աշխարհն ու տարբեր քաղաքակրթություններից ստացած ժառանգությունն ու դրանց ազդեցությունը մեր օրերի վրա:

Բ. Ծրագրի առանձնահատկությունները առարկայի ծրագրի առանձնահատկությունները, հիմնական գաղափարը, որի վրա հիմնված են առարկայի (դասընթացի) մոտեցումները, սկզբունքները, ծրագրի փուլերը, դրանց հիմնավորումը և փոխհարաբերությունները.

«Ես և իմ հայրենիքը» և «Ես, իմ հայրենիքն ու աշխարհը» դասընթացների առանձնահատկությունը նրանում է, որ սովորողին դրդում է ակտիվ հասարակական գործունեության՝ ձևավորելով պատասխանատու և գիտակից անձի ձևավորմանը:

Ծրագիրը կառուցվել է հետևյալ չորս հիմնական հասկացությունների շուրջ.

- 1. Պետություն*
- 2. Ինքնություն*
- 3. Հասարակություն*
- 4. Արժեք*

«Ես և իմ հայրենիքը» և «Ես, իմ հայրենիքն ու աշխարհը» դասընթացները ուսումնասիրվում է հետևյալ 16 ենթահասկացությունների միջոցով.

«Կառավարում», «Զարգացում», «Փոփոխություն», «Համակարգ», «Անհատ», «Պայքար», «Պատճառ-հետևանք», «Հեռանկար», «Քաղաքակրթություն», «Հավատալիք», «Նորարարություն», «Զև», «Ժամանակ, տեղ, տարածություն», «Հարաբերություններ», «Գլոբալ մարտահրավեր», «Համագործակցություն»:

Գ.Սովորողների հետ աշխատանքի հիմնական մեթոդների և տեխնոլոգիաների, գնահատման առանձնահատկությունների, եղանակների և ձևերի համառոտ նկարագրություն

Ուսուցման արդյունավետության բարձրացման նպատակով առաջարկում ենք կիրառել այնպիսի տեխնոլոգիաներ և մեթոդներ, որոնք կապահովեն յուրաքանչյուր սովորողի ակտիվ ընդգրկվածությունը ուսուցման գործընթացում:

Դասավանդման մոտեցումներ.

Անհատը և հասարկությունը դասընթացի ուսումնառության հիմքում դրված են հետևյալ մոտեցումները.

1. Հասկացությունների վրա հիմնված ուսումնառություն (հասկացությունը առարկայի հիմքում ընկած մեծ գաղափարներն են, որոնք ժամանակ, տարածություն և մշակության սահմանափակումներ չունեն):

2. Հմտություններ.

- ✓ Մովորողի մոտ ուսումնական հմտությունների զարգացում. քննադատական վերլուծական, հետազոտական, ստեղծագործական մտածողություն
- ✓ Հաղորդակցական-համագործակցային հմտությունների զարգացում.
- ✓ Ինքնակազմակերպման հմտություն:

3. Ինքնուրույն հետազոտության վրա հիմնված ուսումնառություն:

4. Տարբերակված ուսումնառություն:

5. Իրական կյանքին առնչվող և խնդրահարույց հարցերի հետազոտման վրա հիմնված ուսումնառություն:

Ստուգումն ու գնահատումը նախատեսվում է իրականացնել տարբեր բնույթի և տիպի առաջադրանքներով: Առարկայի ուսումնառության համար կարևորում ենք.

1. Գիտելիքի
2. Հետազոտական մոտեցումների
3. Հաղորդակցական հմտությունների
4. Մտածողության ձևերի գնահատումը:

3. Բովանդակության կառուցման հիմնական սկզբունքները.

Դասընթացի ծրագիրը կազմված է գիտամանկավարժական հիմնարար սկզբունքների՝ նյութի մատչելիություն, տարիքային համապատասխանություն, գիտամեթոդական բազմազանություն, պահանջներին համապատասխան:

«Ես և իմ հայրենիքը» և «Ես, իմ հայրենիքն ու աշխարհը» դասընթացների բովանդակությունը համապատասխանում է.

- գիտության, տեխնոլոգիայի և մշակույթի ժամանակակից նվաճումներն օգտագործելով վեր հանել հայ ժողովրդի պատմական անցյալը և դրա դերակատարումը համաշխարհային պատմության մեջ:

- զարգացնել սովորողի մոտ ազգային-պետական արժեքային համակարգը, ձևավորել պետականակիր արժեհամակարգ ունեցող քաղաքացու
- ձևավորել հարատև ուսումնառող քաղաքացու և անձի, ով կկարողանա անդադար փոփոխվող արդի աշխարհում ինքնահաստատվել
- սովորողը վեր է հանելու այն խնդիրները, որի հետ առնչվում է առօրյայում և հիմնվելով ձեռք բերված ուսումնական փորձառության վրա գտնել լուծման նորարար եղանակներ:
- Դասընթացը կկազմակերպվի մի շարք այլ գիտակարգերի ի մասնավորինս հասարակագիտական առարկաների հետ սերտ համագործակցության շրջանակներում:

**Ես և իմ հայրենիքը
5-րդ դասարան**

Թեմա 1. (8 ժամ)
Ես ապրում եմ լեռնային երկրում Քարտեզը իմ գործիքն է՝ ժամանակի և տարածության մեջ
Նպատակ
Աշակերտը ճանաչում է փոքր ու մեծ հայրենիքը և սովորում ստեղծել հարթության վրա դրանց մոտավոր պատկերը՝ քարտեզը:
Հետազոտության հարցը
Ո՞վ եմ ես, իմ ազգը: Ի՞նչ է քարտեզը, քարտեզների ի՞նչ տեսակներ կան, որոնք են տարբեր քարտեզների առանձնահատկությունները: Ինչպես կիրառել դրանք: Ինչպե՞ս է ձևավորվել տոհմաժառը՝ յուրաքանչյուր ընտանիքի ու ազգի պատմությունը: Ինչպե՞ս են քարտեզները մեզ օգնում ընկալել ժամանակը, տեղը և տարածքը: Արդյոք կարելի է միշտ վստահել քարտեզների:
Վերջնարդյունք

1. Ճանաչի իր բնակության վայրը, պետությունը, հայոց հայրենիքը՝ աշխարհագրական դիրքը, սահմանները, պատմաաշխարհագրական միջավայրն:
2. Ծանոթանա տարբեր ժամանակների քարտեզների հետ:
3. Կարդա քարտեզներ, բացատրի դրանց դերակատարությունը:
4. Ձևավորի հոգատար վերաբերմունք իր ընտանիքի, ազգի անցյալի նկատմամբ:
5. Կատարի պարզ նախագծային կամ հետազոտական աշխատանք:

Թեմայի բովանդակություն

- Ես իմ փոքր հայրենիքում. գյուղի կամ քաղաքային թաղամասի հատակագիծ-քարտեզը:
- Իմ համայնքը, մարզը և երկիրը:
- Տարածաշրջանի ֆիզիկական և քաղաքական լանդշաֆտը, մեր հարևանները:
- Քարտեզների տեսակները և տարբերությունը. ինչի՞ համար են դրանք պետք:
- Ես ճանապարհորդում եմ Հայկական լեռնաշխարհով. Նահանգներ, մայրաքաղաքներ...
- Զինանշաններ և դրոշներ՝ ժամանակակից և պատմական:
- Հետադարձ կապ

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող գաղափարներ
<p>Բնակավայրի քարտեզի ստեղծում Դեպքի ուսումնասիրում Սահիկաշարի ստեղծում</p>	<p>Կողմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ</p> <p>Մովորողները ուսումնասիրում են տարբեր մարդկանց ճանապարհորդությունները, մարդկության պատմության շրջադարձային կետերը, ինչպես նաև անհատների և քաղաքակրթության միջև հարաբերությունները, դրանց փոխկապակցվածությունը տվյալ անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից:</p>

Միջառարկայական կապերը թեմայում

Մաթեմատիկա-մասշտաբ
 Բնագիտություն- երկրագնդի ռելիեֆի փոփոխություն, աշխարհագրական օբյեկտների (Արաքս, Տիգրիս, Եփրատ և այլն) նկարագրություն
 Գրականություն-տեքստերի ընթերցում՝ Հերոդոտոս, Մարկո Պոլո, Քսենոփոն և այլն

Հանրակրթական չափորոշիչ

Հ14, Հ18, Հ26, Հ27, Հ28

Թեմա 2. (10 ժամ)

Հայերի (իմ) ծագումնաբանությունը. Հայկական լեռնաշխարհի կյանքը, կենցաղն ու լեզուները

Նպատակ

Սովորողը ծանոթանում է իր հայրենիքի մշակույթին ու կենցաղին, ավանդապատումներին, ավանդույթներին, ծեսերին ու տոներին:

Հետազոտության հարցը

Ի՞նչ է մշակույթը:

Որո՞նք են իմ հոգևոր-մշակութային ակունքները. Հայկ ու Բելից մինչև մեր օրեր՝ Արամ Խաչատրյան, Մանսուրյան:

Արդյոք հին մշակույթի պահպանումը կարևոր է հասարակության ինքնության զարգացման համար:

Վերջնարդյունք

- Բնութագրի Հայկական լեռնաշխարհի բնակիչների ավանդական զբաղմունքը, առօրյա կյանքն ու կենցաղը:
- ներկայացնի ավանդական մշակույթը և կենցաղը, ազգային տարազը, խոհանոցը, կիրառական արվեստը
- Ճանաչի տեղանքի և պատմական վայրերի ու իրադարձությունների հետ կապված ավանդապատումներ:
- ներկայացնի ավանդույթները, տոներն ու ծեսերը
- Ճանաչի հոգևոր-մշակութային արժեքները՝ որպես համամարդկային արժեքներ,
- ծանոթանա ազգային փոքրամասնությունների ավանդական մշակույթին ու կենցաղին.

Թեմայի բովանդակություն

- Ավանդական մշակույթ և կենցաղ, ազգային տարազ, խոհանոց, կիրառական արվեստ և այլն,
- Տեղանքի (սարերի, ջրերի, քաղաքների ու գյուղերի և այլն) հետ կապված՝ "աշխարհագրական", և պատմական վայրերի ու իրադարձությունների (քաղաքների,

<p>ամրոցների, վանքերի, գործիչների, ճակատամարտերի և այլն) հետ կապված՝ "պատմական" ավանդապատումներ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ավանդույթներ, ծեսեր, տոներ՝ Սուրբ Խաչ, Սուրբ Գևորգ, Սուրբ Ծնունդ և Մկրտություն, Սուրբ Սարգիս, Տյառնընդառաջ, Բարեկենդան, Ծաղկազարդ, Զատիկ, Համբարձում, Ոգեգալուստ, Վարդավառ • Ազգային փոքրամասնությունների ավանդական մշակույթն ու կենցաղը. Ավանդույթներն ու տոները • Հետադարձ կապ

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող գաղափարներ
<p>Թղթապանակի ստեղծում Դեպքի ուսումնասիրում Սահիկաշարի ստեղծում Հարցազրույց տատիկ, պապիկների հետ</p>	<p>Անհատական և մշակութային արտահայտում</p> <p>Ո՞րն է ստեղծարարության բնույթը և նպատակը: Սովորողները ուսումնասիրում են այն ուղիները, որոնցով մենք բացահայտում և արտահայտում ենք գաղափարներ, համոզմունքներ, արժեքներ, զգացումներ, բնության երևույթներ, մշակույթի դրսևորումներ, արժևորում ենք գեղագիտությանը և ստեղծարարությունը:</p>

Միջառարկայական կապերը թեմայում
<p>Մաթեմատիկա-ամենատարբեր հաշվարկների և խնդիրների ստեղծում Գրականություն-ազգային տոների ու ավանդույթների, կենցաղի նկարագրությունը Արվեստ-տոների բեմադրում, ազգային երգ ու պար</p>
Հանրակրթական չափորոշիչ
Հ14, Հ18, Հ26, Հ27, Հ28

Թեմա 3. (24 ժամ)
Իմ հայրենիքի էպոսը՝ "Մասունցի Դավիթ"

Նպատակ
<p>Աշակերտը Սասունցի Դավիթ Էպոսի օրինակով կուսումնասիրի հայ ազգի մշակութային առանձնահատկությունները, որը յուրաքանչյուրին դարձնում է ինքնատիպ:</p>
Հետազոտության հարցը
<p>Ի՞նչ է Էպոսը, ի՞նչ է ազատությունը, հավասարությունը: Արդյոք ազատությունն ու անկախությունը կարևոր են պետություն ունենալու համար:</p>
Վերջնարդյունք
<ol style="list-style-type: none"> 1. ճանաչի հայ հոգևոր և նյութական մշակութային արժեքները Սասունցի Դավիթ Էպոսում, գնահատի դրանց համամարդկային նշանակությունը, հարգալից ու հոգատար վերաբերմունք ունենա այդ արժեքների նկատմամբ: 2. "Սասունցի Դավիթ" Էպոսի հիման վրա պատկերացնի հայկական հասարակության իդեալական պատկերը՝ ազատության, արդարության և խաղաղ ստեղծարար աշխատանքի վրա հիմնված: 3. Գնահատի խաղաղասիրությունը, արդարությունը, փոխադարձ հարգանքը և ընկերասիրությունը: 4. "Սասունցի Դավիթ" Էպոսի հիման վրա նկարագրել կանանց և տղամարդկանց փոխադարձ հարգանքի և համագործակցության անհրաժեշտությունը, հասարակության մեջ ունեցած տարբեր, սակայն հավասարաչափ կարևոր դերակատարումը: 5. Գիտակցել սեփական հայրենիքի ազատության և հասարակական արդարության համար պայքարելու անհրաժեշտությունը:
Թեմայի բովանդակություն
<ul style="list-style-type: none"> • Սանասարը և Բաղդասարը կառուցում են Սասունը՝ ազատության և արդարության վրա հիմնված հասարակության ստեղծում. Իշնանավորը ծառայում է հասարակ մարդուն: Հասարակության երեք ոլորտներ՝ եկեղեցի (հոգևոր արժեքներ), իշխանություն (իրավունք և անվտանգություն) և գյուղացին ու արհեստավորը (տնտեսական բարիքների ստեղծում): • "Սանասար և Բաղդասար"-ի կանացի կերպարները՝ Ծովինարը և Դեղձուն Ծամը, նրանց բնավորությունը և դերը: • Մեծ Մհերը, նրա սխրանքները և սխալը՝ Արմաղանին դավաճանելը: Ընտանեկան հավատարմության, փոխադարձ սիրո, վստահության, հարգանքի և հավասարության կարևորումը: Տաճարի կառուցումը:

- Դավիթը՝ մարդկային անկեղծության, պարզության, ազնվության, մանկական միաստության ուժը մարմնավորող հերոս: Հովիվ, շինարար և ռազմիկ: Ձենով Օհան, Վերգո, Քեռի Թորոս: Ազատությունը արժեք է, որի համար պետք է պայքարել: Դավիթ սխալը՝ Չմշկիկ Սուլթան և Գոհար: Գոհարի դերը: Դավթի և Մհերի մենամարտը: Դավթի մահը:
- Փոքր Մհերը՝ մեծագույն հերոս, հաղթական ասպետ, որի սիրտը բարի է և մաքուր: Մհերի հեռանալը և ուղերձը՝ աշխարհի բարի դառնալու մասին:
- Հետադարձ կապ

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող գաղափարներ
<p>Դեպքի ուսումնասիրում Աղբյուրի ուսումնասիրում Զեկույց</p>	<p>Անհատներ և հարաբերություններ</p> <p>Ո՞վ եմ ես: Ո՞վ ենք մենք: Սովորողները ուսումնասիրում են անհատների կյանքը, համոզմունքները, արժեհամակարգը, անձնական, ֆիզիկական, մտավոր, սոցիալական, հոգևոր առողջությունը, մարդկային փոխհարաբերությունները, ընտանիքում, ընկերական շրջապատում, համայնքում, ինչպես նաև մշակութային ընդհանրությունները և տարբերությունները: Մարդու նկարագիրը և արժանապատվությունը, բարոյական դատողությունը և բարեվարքության գիտակցումը:</p>

Միջառարկայական կապերը թեմայում

Գրականություն-առասպել, էպոս
Բնագիտություն- կլիմայի կամ լանդշաֆտի փոփոխություն
Մաթեմատիկա-օրացույց՝ լուսնային, արևային, շաբաթների բաժանում և այլն
Լեզու-հետաքրքիր պատմություններ քաղաքակրթությունների մասին՝ գիր,

Հանրակրթական չափորոշիչ

Հ14, Հ16, Հ26, Հ27, Հ28

Թեմա 4 (10 ժամ)

Սասունցի Դավթի և այլ ժողովուրդների էպիկական պատումների հերոսները

Նպատակ

Աշակերտը կուսումնասիրի հայ ազգի մշակութային առանձնահատկությունները, որը յուրաքանչյուրին դարձնում է ինքնատիպ, և կհամեմատի դրանք այլ ժողովուրդների մշակութային ժառանգության հետ՝ էպոսների, լեգենդների և ժողովրդական արվեստի որոշ նմուշների օրինակով:

Հետազոտության հարցը

Ո՞րն է հայկական քաղաքակրթության մշակութային կարևոր ներդրումը:
Ինչպես մենք կարող ենք ծանոթանալ անցյալի հետ, ի՞նչ գործոններ նպաստեցին տարբեր քաղաքակրթությունների կամ մշակույթների ի հայտ գալուն և զարգանալուն:
Կարող ենք արդյոք ամեն ի՞նչ իմանալ անցյալի մասին:

Վերջնարդյունք

1. ճանաչի որոշ պատմական և մշակութային գործիչներին ու նրանց գործունեությանը:
2. կհամեմատի հայ ժողովրդի էպոսը այլ ժողովուրդների մշակութային ժառանգության հետ:
3. ճանաչի հայ և համաշխարհային հոգևոր և նյութական մշակութային արժեքները (էպոս, գրի տեսակներ, և այլն), գնահատի դրանց համամարդկային նշանակությունը, հարգալից ու հոգատար վերաբերմունք ունենա այդ արժեքների նկատմամբ:
4. զարգացնի վերլուծական մտածողությունը համեմատությունների և քննարկումների միջոցով:

Թեմայի բովանդակություն

- Իռլանդացի Կու Խուլաինը՝ ժողովրդի միայնակ պաշտպանը, և Սասունի հերոսները: Կու Խուլաինը և Հայաստանը, իռլանդական և հայկական խաչերը:
- Զիգֆրիդի սխրանքները, Հռենոսի ոսկին: Զիգֆրիդ և Դավիթ:
- Կալևալայի հերոսները՝ հողագործ Վեյնեմեյնենը, որսորդ Լեմինկայնենը և դարբին Իլմարինենը:
- Ռուսական բիլինաների հերոսները: Սվյատոգորը և Արարատ լեռը: Իլյա Մուրոմեց, Դոբրինյա Նիկիտիչ և Ալյոշա Պոպովիչ
- Արթուր թագավորի, Կլոր Սեղանի ասպետների և Պերսևալի (Պարսիֆալի) մասին լեգենդները

- Հետադարձ կապ

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող գաղափարներ
<p>Թղթապանակի ստեղծում Մեփական լեզենդի կամ առասպելի ստեղծում Բանավեճ</p>	<p>Անհատներ և հարաբերություններ</p> <p>Ո՞վ եմ ես: Ո՞վ ենք մենք: Սովորողները ուսումնասիրում են անհատների կյանքը, համոզմունքները, արժեհամակարգը, անձնական, ֆիզիկական, մտավոր, սոցիալական, հոգևոր առողջությունը, մարդկային փոխհարաբերությունները, ընտանիքում, ընկերական շրջապատում, համայնքում, ինչպես նաև մշակութային ընդհանրությունները և տարբերությունները: Մարդու նկարագիրը և արժանապատվությունը, բարոյական դատողությունը և բարեվարքության գիտակցումը:</p> <p>Անհատական և մշակութային արտահայտում</p> <p>Ո՞րն է ստեղծարարության բնույթը և նպատակը: Սովորողները ուսումնասիրում են այն ուղիները, որոնցով մենք բացահայտում և արտահայտում ենք գաղափարներ, համոզմունքներ, արժեքներ, զգացումներ, բնության երևույթներ, մշակույթի դրսևորումներ, արժևորում ենք գեղագիտությանը և ստեղծարարությունը:</p>
<p>Միջառարկայական կապերը թեմայում</p>	
<p>Լեզու և գրականություն-էպոսի և վիպերգերի գեղարվեստական արժեքը Արվեստ-էպոսի և վիպերգի արտացոլանքը արվելստում, նկարի, երգի ու բեմադրի Մաթեմատիկա-ամենատարբեր հաշվարկներ, որ կատարել են հերոսները իրենց</p>	

գործողություններում, խնդիրների ստեղծում
Հանրակրթական չափորոշիչ
Հ14, Հ16, Հ26, Հ27, Հ28

Թեմա 5. (12 ժամ)
Մշակույթի կրոնական հիմքը. միջնադարյան լեզենդներ ու ավանդապատումներ: Քրիստոնեական արժեհամակարգ
Նպատակ
Աշակերտը կուսումնասիրի միջնադարյան լեզենդները, ավանդապատումները և քրիստոնեական արժեհամակարգը, որոնք ձևավորվել են տարբեր ժամանակներում և վայրերում՝ հանգեցնելով այնպիսի փոփոխության և նորարարության, որը ուսումնասիրում ենք մինչև հիմա:
Հետազոտության հարցը
Ի՞նչ է քրիստոնեական արժեհամակարգը, ի՞նչ է խորհրդանիշը, ինչպե՞ս են դրանք ձևավորվում: Արդյոք կրոնական բազմազանությունն է տարբերակում ազգերին:
Վերջնարդյունք
<ol style="list-style-type: none"> 1. Գնահատի խաղաղասիրությունը, արդարությունը, փոխադարձ հարգանքը և ընկերասիրությունը: 2. Ճանաչի որոշ պատմական և մշակութային գործիչներին ու նրանց գործունեությանը: 3. կիրառի էթիկական և վարքային կանոնները, ձևավորի հոգատար և պատասխանատու վերաբերմունք իր ու շրջապատի նկատմամբ: 4. գնահատի թույլին օգնելու, անպաշտպանին պաշտպանելու, փոխադարձ հարգանքի, սիրո, համերաշխության, ազատության, հավասարության և եղբայրության վրա հիմնված մարդկային հարաբերությունները: 5. զարգացնի վերլուծական մտածողությունը համեմատությունների և քննարկումների միջոցով:

Թեմայի բովանդակություն	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Քրիստոնեություն՝ մարդկային եղբայրության և սիրո վրա հիմնված հասարակության իդեալ 2. Առաքյալների գործերը, Թադևոս և Բարդուղիմեոս 3. Քրիստոնեության ընդունումը, Գրիգոր Լուսավորիչ, Հռիփսիմե, Գայանե 4. Սուրբ զինվորներ՝ Սուրբ Սարգիս, Սուրբ Գևորգ, Վարդան Մամիկոնյան 5. Մեսրոպ Մաշտոց և Գրիգոր Նարեկացի 6. Հետադարձ կապ 	
Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող գաղափարներ
<p>Աղբյուրների ուսումնասիրություն Դերային և համագործակցային վարժություններ Իրավիճակների խաղարկում և քննարկում Բանավեճ</p>	<p>Անհատական և մշակութային արտահայտում</p> <p>Ո՞րն է ստեղծարարության բնույթը և նպատակը: Սովորողները ուսումնասիրում են այն ուղիները, որոնցով մենք բացահայտում և արտահայտում ենք գաղափարներ, համոզմունքներ, արժեքներ, զգացումներ, բնության երևույթներ, մշակույթի դրսևորումներ, արժևորում ենք գեղագիտությանը և ստեղծարարությունը:</p> <p>Արդարություն և զարգացում</p> <p>Ի՞նչ են հետընթացն ու զարգացումը: Սովորողները ուսումնասիրում են մարդու իրավունքները և պարտականությունները, մարդ-համայնք-հասարակություն հարաբերությունները, ռեսուրսների տեղաբաշխումը, հավասար հնարավորությունները, հակամարտության և խաղաղության բանաձևերը:</p>
Միջառարկայական կապերը թեմայում	

Գրականություն -Ստեղծագործությունների գրական արժեքի գնահատում Մաթեմատիկա -Հաշվարկներ, խնդիրների ստեղծում
Հանրակրթական չափորոշիչ
Հ14, Հ18, Հ26, Հ27, Հ28

**Ես, իմ հայրենիքն ու աշխարհը
6-րդ դասարան**

Թեմա 1. Նախապատմությունից դեպի պատմություն
Նպատակ
Աշակերտը կուսումնասիրի մարդու անցած ճանապարհը երկիր մոլորակի վրա՝ կյանքի առաջացման առաջին պահից մինչև մեր օրերը:
Հետազոտության հարցը
<ul style="list-style-type: none"> • Ինչպե՞ս է փոխվել մարդու կյանքը նախապատմությունից մինչև քաղաքակրթության ձևավորում: • Որքանո՞վ էր նեոլիթյան հեղափոխությունը ազդեց մարդու զարգացման վրա: • Արդյոք նեոլիթյան հեղափոխությունը համաշխարհայնացման առաջին փորձն էր:
Վերջնարդյունք
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ներկայացնի նախնադարյան մարդու ապրելակերպը, կենցաղը և մշակույթը՝ քարանձավային նկարչության, ժայռապատկերների և ծիսական քանդակների օրինակներով 2. Ներկայացնի «նեոլիթյան հեղափոխության» բովանդակությունը, բացատրել և վերլուծել դրա պատճառներն ու հետևանքները 3. Գնահատի նեոլիթյան հեղափոխության պատմական նշանակությունը քաղաքակրթությունների ձևավորման գործում: 4. Ճանաչի Հայկական լեռնաշխարհը նախապատմական ժամանակաշրջանում՝ ըստ մարդաբանական գտածոների և հնագիտական հուշարձանների:

- 5. Առաջարկի վարկածներ Պորտասարի հուշարձանի՝ որպես գյուղատնտեսության մասին վկայող հնագույն հուշարձանի առաջացման և կործանման վերաբերյալ:
- 6. Համեմատի հնագույն հնդկական և իրանա-հայկական քաղաքակրթությունները որպես նախնադարյան մարդու գոյության մի ձևից մյուսին անցնելու՝ բնության մեջ ապրելուց դեպի բնությունը մշակելը, արխետիպային նկարագրություն:

Թեմայի բովանդակություն

Հոմո հաբիլիսի քարանձավներում, Ճանապարհորդում ենք Լյուսի (homo sapiens) հետ:

- Մարդու ծագումը տարբեր աշխարհընկալումներում. ավանդույթները, Էվոլյուցիոն տեսությունը (homo habilis՝ հմուտ մարդ, homo erectus՝ ուղիղ քայլող մարդ, homo sapiens՝ բանական մարդ) ժամանակակից մարդու տարածումը երկրի տարբեր շրջաններում (միգրացիա):
- Մարդկային հանրույթը քարե դարում (պալեոլիթից նեոլիթյան հեղափոխություն)՝ համակեցական, տեխնոլոգիական, տնտեսական, մշակութային-կրոնական, հաղորդակցական բնութագրիչները
- Նեոլիթյան հեղափոխությունը քաղաքակրթության ձևավորման հիմք. առաջին քաղաքակրթությունների ձևավորումը և դրանց բնութագրիչները
- Հասարակության անհամաչափ զարգացման օրինաչափությունները
- Նախապատմությունը Հայկական Լեոնաշխարհում. Հայկական լեոնաշխարհի հնագույն մարդաբանական գտածոները և հնագիտական հուշարձանները:
- Հնագույն հնդկական և իրանա-հայկական դիցաբանությունների և կրոնա-փիլիսոփայական համակարգերի համեմատություն
- Իրան-Թուրան՝ մշակույթ և բնություն ("Կուլտուրա և Նատուրա")
- Հետադարձ կապ

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող գաղափարներ
---------------------------------------	--------------------------

<p>Այցելություն պեղավայրեր Պաստառ Ժամանակի մեքենա՝ << Ես ապրում եմ նախնադարում>>, շարադրանք</p>	<p>Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայունություն Ի՞նչ է փոխկապակցվածությունը: Սովորողները ուսումնաիրում են մարդու ստեղծած համակարգերի և համայնքների փոխկապակցվածությունը, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, հնարավորությունները, որոշումների ազդեցությունը մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա:</p>
---	---

Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Արվեստ-նախնադարյան մարդու կերպարի արտացոլանքը արվեստում, ժայռապակեր և այլն Գրականություն-գրական ստեղծագործություններ Մաթեմատիկա-գանազան հաշվարկներ, խնդիրների ստեղծում	
Հանրակրթական չափորոշիչ	
Հ14, Հ18, Հ26, Հ27, Հ28	

Թեմա 2 Ի՞նչ կարող ենք սովորել հնագույն քաղաքակրթություններից
Նպատակ
Սովորողը կուսումնասիրի հնագույն քաղաքակրթությունները և դրանց ազդեցությունը ժամանակակից աշխարհի վրա:
Հետազոտության հարցը
Որո՞նք են հնագույն քաղաքակրթությունների նվաճումները: Ինչպե՞ս կարող ենք մենք ուսումնասիրել անցյալը, ի՞նչ է քաղաքակրթությունը: Ո՞ր գործոնները նպաստեցին տարբեր քաղաքակրթությունների զարգացմանը: Կարող ենք պատկերացնել մեր կյանքը առանց հնագույն քաղաքակրթությունների ներդրման:
Վերջնարդյունք
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ներկայացնի աշխարհի և Հայկական լեռնաշխարհի հնագույն քաղաքակրթությունները, դրանց ձևավորման ու զարգացման ընթացքը, համեմատի միմյանց հետ, գնահատի դրանց ազդեցությունը մեր օրերի վրա: 2. Ճանաչի հայոց և համաշխարհային պատմության ակնառու գործիչներին և գնահատի նրանց գործունեությունը, ձևավորի պատասխանատու վերաբերմունք իր ու շրջապատի նկատմամբ: 3. Նկարագրի մշակույթի հիմնական ուղղությունները, բաղադրիչները, ձեռքբերումները, հայտնի կարծիք հայապահպանության մեջ դրանց դերակատարման վերաբերյալ: 4. Ձևակերպի համակեցության նորմեր և կանոններ՝ իր և իր դասարանցիների համար, ցույց տա դրանց անհրաժեշտությունը դպրոցում, տանը և համայնքում:

Թեմայի բովանդակություն

- Հին Եգիպտոս. Պետության գաղափարը, ճարտարապետություն, արվեստ, բժշկություն, երկրաչափություն, հիերոգլիֆներ, դիցաբանություն, լեգենդ Օսիրիսի և Իսիսի մասին
- Միջագետք. Առաջին օրենքներ, քաղաքների առաջացումը, մշակույթ, գիր, աստղագիտություն և օրացույց, աշխարհագրություն, Գիլգամեշ
- Հին Արևելք. Ասորեստան, Բաբելոն. Աշխարհակալ տերություն, այբուբեն Ասորեստանի բանակը
- Հին Հնդկաստան. Քաղաքաշինության զարգացումը՝ Մոհենջո Դարո կաստաների համակարգը, հատվածներ Մահաբհարաթա և Ռամայանա պոեմներից, բուդդիզմ
- Հին Չինաստան. Չինական պատ, Մետաքսի ճանապարհը, դաոսիզմ
- Հին Միջերկածովյան և Փոքր Ասիա. Ծովաին առևտուր, արքայական ճանապարհ
- Վաղ պետական կազմավորումները Հայկական լեռնաշխարհում (Ք.ա. III հազարամյակից մինչև Ք.ա. I հազարամյակ)
- Հայկական լեռնաշխարհի վաղ պետական կազմավորումները (Արատտա, Արմանում, Հայասա, Նաիրի)
- Հնագույն քաղաքակրթությունների հասարակական կյանքը. մարդկանց, զբաղմունքը, առօրյա կյանքն ու կենցաղը, Վահագնի ծնունդը որպես այդ ժամանակներից մեզ հասած հեռավոր արձագանք:
- Հետադարձ կապ

Առաջարկվող գործունեության ձևեր

Խաչվող գաղափարներ

Ստեղծել թղթապանակ կամ ամսագիր. <<Հնագույն քաղաքակրթությունները իմ աչքերով>>. արտանկարել հիերոգլիֆներ և սեպագրեր, արտանկարել և քանդակել հին եգիպտական և բաբելական արվեստի նմուշներ, դիցաբանի կերպարներ

կատարել աստղային երկնքի դիտումներ, գտնել ձմեռային երկնքում Օրիոնի համաստեղությունը և Մեծ շան ալֆա աստղը՝ Սիրիուսը

նկարել հնդկական դիցաբանի կերպարներ

ծանոթանալ չինական թեյի, մետաքսի և

Կողմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ
Որտե՞ղ և Ե՞րբ
Սովորողները ուսումնասիրում են տարբեր մարդկանց կենցաղը, նրանց պատմությունները, ճանապարհորդությունները, մարդկության պատմության շրջադարձային կետերը, հայտնագործությունները, գյուտերը, ինչպես նաև անհատների և քաղաքակրթության միջև հարաբերությունները, դրանց փոխկապակցվածությունը տվյալ անձի, ազգի և մարդկության տեսանկյունից:

<p>Ճենապակու մշակույթին, նկարչության, պոեզիայի նմուշներին, բժշկության և մարտարվեստների օրենքներին</p>	<p>Անհատական և մշակութային արտահայտում Ո՞րն է ստեղծարարության բնույթը և նպատակը: Սովորողները ուսումնասիրում են այն ուղիները, որոնցով մենք բացահայտում և արտահայտում ենք գաղափարներ, համոզմունքներ, արժեքներ, զգացումներ, բնության երևույթներ, մշակույթի դրսևորումներ, արժևորում ենք գեղագիտությանը և ստեղծարարությունը:</p>
<p>Միջառարկայական կապերը թեմայում</p>	
<p>Գրականություն-գրական ստեղծագործություններ, Մաթեմատիկա-հաշվարկներ, խնդիրների ստեղծում Արվեստ-հին աշխարհի քաղաքակրթությունների ընդհանրությունները արվեստում Օտար լեզու-տեքստերի ընթերցում</p>	
<p>Հանրակրթական չափորոշիչ</p>	
<p>Հ14, Հ16, Հ26, Հ27, Հ28</p>	

<p>Թեմա 3 Արարատյան (Վանի) համահայկական թագավորությունը</p>
<p>Նպատակ</p>
<p>Սովորողը կուսումնասիրի Արարատյան թագավորության պատմությունը, առանձնահատկությունները, թագավորության վերելքն ու անկումը, մշակութային ժառանգությունը:</p>
<p>Հետազոտության հարցը</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● Ո՞րն է Վանի թագավորության ներդրումը համաշխարհային քաղաքակրթության մեջ: ● Ո՞րն էր Վանի թագավորության ներդրումը հայկական պետության զարգացման գործում: ● Արդյոք ուրարտացիները հայերի նախնիներն են:

Վերջնարդյունք	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Նկարագրի Վանի թագավորության ձևավորումը՝ ներկայացնելով, բացատրելով, վերլուծելով ներքին և արտաքին պատճառները, արքաների գործունեությունը: 2. Մեկնաբանի Վանի թագավորության անցումը տերություն: 3. Բացատրի Վանի թագավորության քաղաքակրթական կառույցը: 4. Գնահատի Վանի թագավորության քաղաքակրթական ժառանգությունը: 	
Թեմայի բովանդակություն	
<ul style="list-style-type: none"> • Արարատյան (Վանի) թագավորության ձևավորման աշխարհագրական միջավայրը, ներքին և արտաքին նախադրյալները • Վանի թագավորության հիմնադրումը: Տուշպա Վանը՝ տերության մայրաքաղաք • Վանի թագավորության կայացման գործընթացը: Վանի թագավորության արքաների բարեփոխումները. Բանակ, միասնական դիցարան: • Վանի թագավորության վերածումը աշխարհակալ տերության. ներքին և արտաքին մարտահրավերները • Վանի թագավորության թուլացման պատճառները, անկումը • Արարատյան (Վանի) թագավորության պետական կարգը, բանակը, տնտեսությունը, առօրյա կյանքն ու կենցաղը, համակեցության հարաբերությունները • Վանի թագավորության քաղաքակրթական ժառանգությունը • Հետադարձ կապ 	
Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող գաղափարներ
<p>Վերլուծական էսսե</p> <p>Աղբյուրի հետ աշխատանք</p> <p>Արձանագրություն կարդալն ու նկարելը</p>	<p>Անհատներ և հարաբերություններ</p> <p>Ո՞վ եմ ես: Ո՞վ ենք մենք:</p> <p>Մովորողները ուսումնասիրում են անհատների կյանքը, համոզմունքները, արժեքահամակարգը, անձնական, ֆիզիկական, մտավոր, սոցիալական, հոգևոր առողջությունը, մարդկային փոխհարաբերությունները, ընտանիքում, ընկերական շրջապատում, համայնքում, ինչպես նաև մշակութային ընդհանրությունները և տարբերությունները: Մարդու նկարագիրը և արժանապատվությունը,</p>

	<p>բարոյական դատողությունը և բարեվարքության գիտակցումը:</p> <p>Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայունություն Ի՞նչ է փոխկապակցվածությունը: Սովորողները ուսումնաիրում են մարդու ստեղծած համակարգերի և համայնքների փոխկապակցվածությունը, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, հնարավորությունները, որոշումների ազդեցությունը մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա:</p>
--	---

Միջառարկայական կապերը թեմայում

Լեզուներ և գրականություն-տեքստերի ընթերցում, վերլուծություն
Մաթեմատիկա-հաշվարկներ, խնդիրների ստեղծում
Արվեստ-դրամ, նկար, ճարտարապետություն

Հանրակրթական չափորոշիչ

Հ14, Հ18, Հ26, Հ27, Հ28

Թեմա 4. Համաշխարհային հավատալիքները

Նպատակ

Համատալիքների համակարգը ուղեցույց է հանդիսանում մարդկանց համար և կարող է ձևավորել անհատականություններ և մշակույթներ:

Հետազոտության հարցը

Որո՞նք են աշխարհի խոշոր կրոնական հավատալիքները: Ի՞նչ է կրոնը և հավատալիքը:
Որո՞նք են ազգային փոքրամասնությունների հավատալիքները:

<p>Ինչպե՞ս է ժամանակի ընթացքում փոխվել հավատալիքների համակարգը: Արդյոք մարդը առանց կրոնի կարող է ապրել:</p>	
<p>Վերջնարդյունք</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ուսումնասիրի աշխարհի կրոնական համակարգերը: 2. Հետազոտի աշխարհի ստեղծման կրոնական տարբերակը: 3. Գնահատի կրոնի և հավատալիքի դերը մարդու կյանքում: 	
<p>Թեմայի բովանդակություն</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Հավատալիքները նախնադարում. Մարդու և բնության սերտ կապը • Հին աշխարհի հավատալիքներ (դիցարան, հինարևելյան, անտիկ, հայկական) • Հայկ և Բել, Արա Գեղեցիկ և Շամիրամ, Վահագնի ծնունդը • Համաշխարհային կրոնները և հավատալիքները • Հետադարձ կապ 	
<p>Առաջարկվող գործունեության ձևեր</p>	<p>Խաչվող գաղափարներ</p>
<p>Տեսանյութի ստեղծում <<Ինչպե՞ս է հավատը ազդում հասարակության և մարդու կենսակերպի վրա>>:</p>	<p>Անհատական և մշակութային արտահայտում</p> <p>Ո՞րն է ստեղծարարության բնույթը և նպատակը: Սովորողները ուսումնասիրում են այն ուղիները, որոնցով մենք բացահայտում և արտահայտում ենք գաղափարներ, համոզմունքներ, արժեքներ, զգացումներ, բնության երևույթներ, մշակույթի դրսևորումներ, արժևորում ենք գեղագիտությանը և ստեղծարարությունը:</p>
<p>Միջառարկայական կապերը թեմայում</p>	
<p>Լեզուներ և գրականություն-տեքստերի ընթերցում և մեկնաբանում Արվեստ-կրոնի արտացոլանքը արվեստում Մաթեմատիկա-հաշվարկներ, խնդիրների լուծում</p>	
<p>Հանրակրթական չափորոշիչ</p>	

Թեմա 5. Նորամուծություններն ու գաղափարները փոխում են աշխարհը
Նպատակ
Մովորողը ուսումնասիրում է նորամուծություններն ու գաղափարները, որոնց զարգացումը կարող են հանգեցնել հասարակության փոփոխության:
Հետազոտության հարցը
Ի՞նչ է նորամուծությունը և գաղափարը: Ո՞րն է աստվածակենտրոն և մարդակենտրոն քաղաքակրթությունների տարբերությունը: Արդյոք նորամուծությունները ազդում են բոլորի վրա:
Վերջնարդյունք
1. Հետազոտի նորամուծությունների դերն ու ազդեցությունը անհատի և հասարակության վրա: 2. Մեկնաբանի նորարարության միջոցով հասարակության մեջ տեղի ունեցող փոփոխությունները: 3. Վերլուծի, համադրի և հակադրի պատմական ու հասարակական որոշ երևույթներ, փաստեր և իրադարձություններ՝ զարգացնելով մտածական կարողությունները: 4. Մեկնաբանի քաղաքակրթությունների մշակութային տարբերությունը:
Թեմայի բովանդակություն
<ul style="list-style-type: none"> • Նորամուծությունների հետևանքով ստեղծվում են նոր հնարավորություններ և նոր վտանգներ • Աշխարհի 7 հրաշալիքներ՝ 7 նորամուծություններ • Գիրը որպես նորամուծություն. Գիր-գրատպություն-համակարգիչ-համացանց • Եգիպտական Աստվածակենտրոն քաղաքակրթությունից մինչև Հունաստանի մարդակենտրոն քաղաքակրթություն, Եվրոպայի առևանգումը, Էդիպը և Մֆինքսը • Եվրոպայի և Ասիայի քաղաքակրթական բախումը, Տրոյական պատերազմը, հույն-պարսկական պատերազմներ • Անտիկ աշխարհ. Աստվածներ-հերոսներ-մարդիկ, Աթենք և Սպարտա, պոլիսի և քաղաքացու գաղափարը, Իրավական ակտեր՝ Օրենսդիր, գործադիր դատական, մարդու իրավունքներ և այլն, հույն բնափիլիսոփաների հայացքները, Պյութագորաս,

այլութագորական համայնքը՝ իդեալական հասարակություն ստեղծելու փորձ, Մոկրատ-Պլատոն-Արիստոտել-Ալեքսանդր, Ալեքսանդրի արշավանքը՝ Դիոնիսոսի ճանապարհորդության հետքերով, հելենիզմի առաջացումը

- Հունական արվեստ և գրականություն
- Հելենիստական Հայաստան՝ տարածքներ, քաղաքներ, արքաներ
- Հետադարձ կապ

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող գաղափարներ
--------------------------------	-------------------

Պաստառ. <<Նորամուծությունները փոխում են աշխարհը>>

բանավեճ՝ "Ժամանակակից աշխարհի տեխնոլոգիական նորամուծությունները՝ առավելություններ և վտանգներ"

Պլատոնի՝ Ատլանտիդայի մասին լեգենդի ուսումնասիրություն և ժամանակակից աշխարհի էկոլոգիական աղետների պատճառների քննարկում

հունական արվեստի հետ ծանոթացում, որոշ նմուշների՝ զարդերի, սոփորների վրա նկարների, քանդակների արտապատկերում

հին հունական ողբերգություններից որևէ մեկի կրճատ տարբերակի բեմադրում

սոփեստական բանավեճ որևէ խնդրի շուրջ՝ կողմերի դերերի փոփոխությամբ

Գիտատեխնիկական նորարարություն

Ինչպե՞ս ենք գնահատում այն աշխարհը, որտեղ ապրում ենք:

Մովորողները ուսումնասիրում են բնությունը, դրանց օրենքները, փոխազդեցությունը մարդկանց և բնության միջև, գիտական և տեխնոլոգիական նվաճումների ազդեցությունը համայնքի և շրջակա միջավայրերի վրա, շրջակա միջավայրի ազդեցությունը մարդկային գործունեության վրա, շրջակա միջավայրի հարմարեցումը մարդու կարիքներին:

Միջառարկայական կապերը թեմայում

Արվեստ-արվեստի տեսակները, նորամուծությունների զդեցությունը ու պատկերումը արվեստում

Լեզուներ և գրականություն-տեքստերի ընթերցում, վերլուծություն

Մաթեմատիկա-հաշվարկներ, խնդիրների լուծում

Հանրակրթական չափորոշիչ

§10, §14, §19, §23, §24, §26, §27, §28